

ELŐSZÓ

A kábítószerek és bűnözés összefüggéseivel foglalkozó kandidátusi disszertációmhoz az 1980-as évek végén folytatott szakirodalom-kutatás során a miskolci Megyei Kórház Könyvtárában kezembe került Schäfer István: *A kábítószerek és a nemzetközi büntetőjog feladatai* című könyv. Megörültem a hazai szakirodalomban a jelzett időszakban annak ellenére hiánypótlónak számító publikációnak, hogy 1946-ban jelent meg. Ugyanakkor kíváncsi lettem arra, hogy ki a szerző, mert bár voltak ismereteim a magyar kriminológia történetéről, a hazai szakirodalomban addig nem találkoztam Schäfer István munkásságának bemutatásával.

Hamarosan kiderítettem, hogy Schäfer István 1946-1948 között kriminológiát tanított a Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemen, valamint, hogy arról a kutatóról van szó, aki Stephen Schafer-ként a viktimológia, azon belül is a bűncselekmények áldozatainak állami kompenzációja, illetve az elkövető által az áldozatnak nyújtandó jóvátétel szorgalmazójaként vált nemzetközileg elismert kriminológussá.

A szakmai életútnak ez a nem magától értetődő alakulása felkeltette az érdeklődésemet az 1911. február 15-én született és 1976. július 29-én elhunyt Schäfer István/Stephen Schafer pályafutása, tudományos munkássága iránt. Az utóbbira irányuló, kisebb-nagyobb rendszerességgel végzett kutatómunkám eredményeként megismertem Schäfer István legfontosabb publikációit, kriminológiai, büntetőjogi szemléletét. Nagyon sokáig azonban gyakorlatilag semmit nem tudtam életéről, pályafutása állomásairól. Az ezekre vonatkozó ismeretszerzés szándéka is befolyásolt abban, hogy a 2018. február 1.-június 30. közötti időszakban Fulbright-ösztöndíjjal végzett kutatómunkám intézményeként a Bostonban lévő Northeastern University School of Criminology and Criminal Justice-t választottam, ahol Schäfer professzor 1967-től haláláig tanított. Az intézményben eltöltött idő az életút megismerése szempontjából is mérföldkönek bizonyult. Az oktatói karból ketten, Jack R. Greene Professor Emeritus, a rendőrséggel kapcsolatos kutatások egyik meghatározó szakembere és Simon I. Singer professzor, a fiatalkorúak igazságszolgáltatásának széles körben elismert kutatója az 1970-es években hallgatóként közeli kapcsolatban voltak Schäfer tanár úrral. Mindkét professzorral beszélgettem, örömmel elevenítették fel egykori tanárukkal kapcsolatos emlékeiket, élményeiket. Jack R. Greene professzor egy hosszabb beszélgetésünk végén megjegyezte, úgy tudja, hogy New Yorkban él Schäfer István fia, akitől mindent megtudhatok édesapja életútjáról.

Ezt követően már csak Schäfer István fiának az elérhetőségét kellett kiderítenem. Ebben segítségemre volt a Massachusettsi Magyar Egyesület részéről a csodálatos Marika Barnett.

Érdeklődő e-mailemre azonnal válaszolt. Megírta, hogy ismerte „Pistát” és ismeri a fiát, „Andrist”, akinek megadta az e-mail címét és telefonszámát.

A kapcsolatfelvétel sikerült, Schäfer István fia, Andrew I. Schafer, a neves orvosprofesszor örömmel fogadta érdeklődésemet. E-mail váltások és egy hosszabb telefonbeszélgetés alapján körvonalazódott számomra Schäfer István életútja, annak legfontosabb eseményei.

A tudományos, oktatói teljesítmény és az életút ismeretében 2018. nyarán kezdeményeztem a Magyar Kriminológiai Társaság (MKT) elnökségénél Schäfer István Emlékkötet megjelentetését. Az elnökség a kezdeményezést támogatta.

Az Emlékkötet részleteivel foglalkozó, 2020. szeptember 29-i elnökségi ülésén Gönczöl Katalin professzor asszony, a Magyar Kriminológiai Társaság elnöke hangsúlyozta, „a megjelenő kötet a Nagy Elődök már megjelent kincsestárát gyarapítja”.

A kötet anyagának összeállításakor a következő szempontokat tekintettem irányadónak: bemutatni Schäfer István életútját, kriminológiai gondolkodásának jellemzőit; a Magyarországon megjelent publikációi közül elsősorban azoknak a kötetbeli újraközlése, amelyek témájuk vagy szemléletük miatt ma is aktuálisak; az Amerikai Egyesült Államokban megjelent művek közül a Schäfer Istvánt különösen foglalkoztató tárgykörökben született publikációk, illetve azok részleteinek megjelentetése; a meglévőkhöz képest teljesebb Schäfer-bibliográfia elkészítése és közzététele.

Az Emlékkötetben egyaránt vannak magyar és angol nyelvű publikációk. A kötetben megtalálható Schäfer István két magyar nyelvű munkájának angol nyelvű összefoglalója. Mindkét nyelven szerepel a kötetben Andrew I. Schafer és Simon I. Singer visszaemlékezése, akárcsak az Előszó, továbbá három angol nyelvű szemelvénynek a magyar fordítását ugyancsak tartalmazza az Emlékkötet. A részleges kétnyelvűség oka, hogy szeretnénk az amerikai kollégák számára is megörökíteni Schäfer István életútját, szakmai pályafutását, valamint, lehetővé tenni, hogy a fiatalabb amerikai kriminológus nemzedék képet kapjon munkásságáról, illetve, hogy az angol nyelv ismeretével nem rendelkező magyar szakemberek megismerhessék a vonatkozó szemelvényeket.

Az Emlékkötet létrejöttéért, megjelenéséért több embernek kell köszönetet mondanom.

Elsőként Gönczöl Katalin, az MKT elnöke említendő, aki az Emlékkötetre vonatkozó javaslatot a kezdetektől támogatta. A Magyar Kriminológiai Társaság elnöksége szintén pártolta az Emlékkötet megjelentetését.

Rendkívül lényeges volt a kötet elkészülte és tartalma szempontjából Schäfer professzor fiának, Andrew I. Schafernek az együttműködése, értékes információi, valamint, hogy vállalkozott az édesapájáról szóló visszaemlékezés megírására. Az érzelmileg megindító esszé feltételezhetően alapvető forrása lesz mindazoknak, akik kíváncsiak a kiváló tudós életútjára. Aki elolvassa az esszét, bizonyosan osztja majd azt a megállapítást, hogy Schäfer István „kivételes ember volt.” Köszönet Andrew I. Schafernek a kooperációért, a visszaemlékezés megírásáért és a fényképek rendelkezésre bocsátásáért.

Köszönöm Simon I. Singer professzornak az Emlékkötet számára készített írását. Írása alapvetően egykori tanáráról, mentoráról, az „elkötelezett tudósról” szól, aki a „kritikus gondolkodás művészetét” képviselte. Ezen túl azonban lényeges kriminológia-elméleti és viktimológiai kérdésekre is rámutat cikkében Singer professzor.

Az Emlékkötetnek része az eddigi legteljesebb Schäfer István bibliográfia. Ennek összeállításához jelentős segítséget nyújtott Bagu Gabriella, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Állam-és Jogtudományi Kar (ÁJK) Könyvtárának könyvtárosa és Roxanne Palmatier, a Northeastern University Library könyvtárosa. Köszönöm mindkettőjük munkáját.

Köszönöm az angol nyelvű szövegek, szemelvények fordítását Bálint Réka és Garai Niko-
letta PhD hallgatóknak.

A kötetben szereplő Schäfer István publikációk, könyvrészletek nem fénymásolt, scannelt változatai az eredeti szövegeknek. Az Emlékkötet minősége és a könnyebb olvashatóság érdekében az ELTE ÁJK Kriminológiai Tanszékének PhD hallgatói, Molnár Anna, Sipos Alexandra, Szepcsik Regina és Zséli Tímea a kötet számára legépelték a szövegeket, mégpedig az eredeti írásmóddal. Köszönöm PhD hallgatóink munkáját.

A kézirat végső formáját Laczkovich Dorottya alakította ki. Köszönöm a tanszéki előadónknak a fáradozását.

A kézirat nyomdai előkészítését, a kötet technikai szerkesztését Kiss Tibor, a Magyar Kriminológiai Társaság szakmai titkára végezte. Köszönöm a Társaság szakmai titkárának munkáját.

Az Emlékkötet megjelenéshez szükséges pénzügyi források egy részét – Schäfer István, a egykori ügyvéd és életútja előtt tisztelegve – egy magyar ügyvédi csoport biztosította. Hálásan köszönjük nagylelkű támogatásukat és dr. Csontos Laura, a Magyar Kriminológiai Társaság titkára, ügyvédjelölt ezzel kapcsolatos szervezési tevékenységét.

Schäfer István kriminológusi pályafutása Magyarországon 1949-ben megszakadt. Az Emlékkötet remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy Schäfer István munkássága szerves részévé válik a magyar kriminológia tudományának.

Budapest, 2021. május 5.

Lévay Miklós
egyetemi tanár, ELTE ÁJK Kriminológiai Tanszék,
az Emlékkötet szerkesztője